

STÁTNÍ ROZPOČTOVÉ VÝDAJE NA VÝZKUM A VÝVOJ V ČR

Základní údaje

V České republice v roce 2015 dosáhly **státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj** (dále jen GBARD) částky **27 830 mil. Kč¹**. Státní rozpočet ČR je v současnosti druhým nejdůležitějším zdrojem financování výzkumu a vývoje (dále jen VaV) na území České republiky. Na prvním místě jsou z hlediska objemu vlastní zdroje podnikatelských subjektů². Ve srovnání s rokem 2014 vzrostla přímá veřejná podpora VaV v ČR o 2 % (546 mil. Kč) z 27 284 mil. Kč v roce 2014. Uvedená výše finančních prostředků státní podpory poskytnutá na VaV aktivity v České republice a v zahraničí zahrnuje pouze prostředky z centrálního rozpočtu. Nezahrnuje výdaje na VaV z krajských rozpočtů, jež jsou ovšem v České republice zanedbatelné.

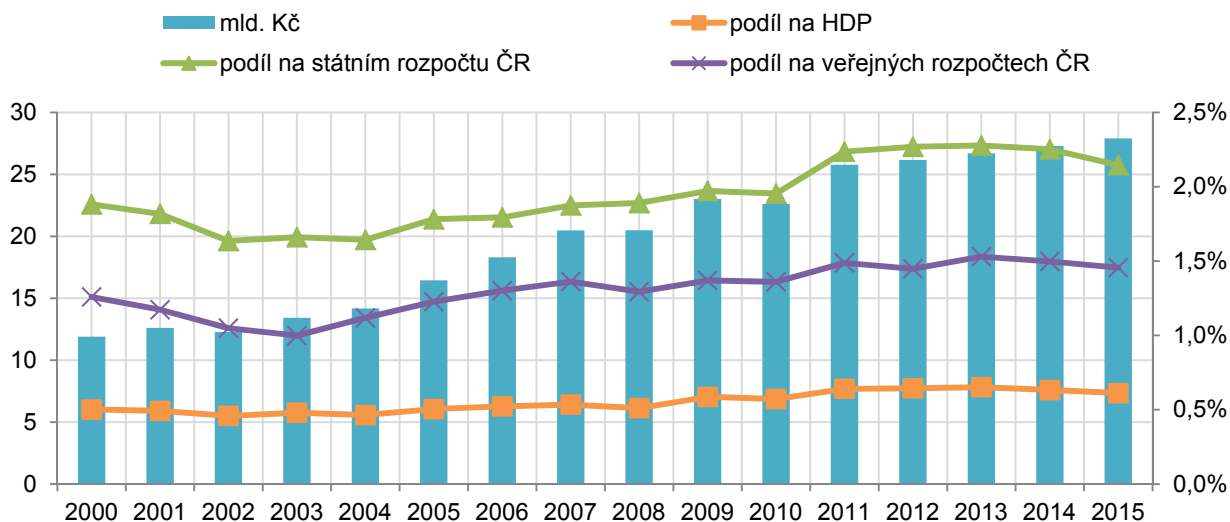
TAB 1-1: Schválené a skutečné³ státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR v mld. Kč

SR VaVal	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Schválené výdaje	12,0	16,5	18,4	21,5	23,0	24,1	25,4	25,9	26,6	26,1	26,6	26,9
Skutečné výdaje - MF ČR	11,9	16,4	18,3	20,5	20,5	23,0	22,6	25,8	26,2	26,7	27,3	27,9
<i>Rozdíl mezi skutečnými a schválenými výdaji</i>	<i>0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-1,0</i>	<i>-2,5</i>	<i>-1,1</i>	<i>-2,8</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,5</i>	<i>0,6</i>	<i>0,7</i>	<i>1,0</i>
Schválené výdaje*	-	-	-	25,1	23,1	32,4	29,4	28,9	38,7	40,1	34,6	34,9
Skutečné výdaje - MF ČR*	-	-	-	20,5	20,5	24,1	24,9	37,5	39,1	39,8	40,6	42,0
<i>Rozdíl mezi skutečnými a schválenými výdaji*</i>	-	-	-	<i>-4,6</i>	<i>-2,6</i>	<i>-8,3</i>	<i>-4,5</i>	<i>8,6</i>	<i>0,4</i>	<i>-0,3</i>	<i>6,0</i>	<i>7,1</i>

* zahrnují výdaje na předfinancování zahraničních programů, krytých příjmy z EU a finančního mechanismu EHP/ Norsko

Výdaje na VaV ze státního rozpočtu vyjádřené v běžných cenách byly v roce 2015 o více jak dvě třetiny (69 %) vyšší než před deseti lety. V roce 2005 činily výdaje na VaV financované ze státního rozpočtu ČR 16,4 mld. Kč. V letech 2005 až 2015 bylo ze státního rozpočtu čerpáno na VaV prováděný ve vládním, vysokoškolském, podnikatelském a soukromém neziskovém sektoru celkem 255 mld. Kč, přičemž v posledních pěti letech (2011 až 2015) to bylo 134 miliard.

GRAF 1-1: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR; 2000–2015

¹ Veškeré údaje týkající se GBARD a výdajů státního rozpočtu vyjadřují stav k 31. 12. 2015. GBARD zahrnují pouze spolufinancování strukturálních fondů EU, nikoliv jejich předfinancování.

² Podrobnější údaje o financování výzkumu a vývoje z jednotlivých zdrojů získané v rámci Ročního šetření o výzkumu a vývoji VTR 5-01 získáte na následujícím odkazu: https://www.czso.cz/csu/czso/statistika_vyzkumu_a_vyvoje

³ V roce 2015 byly čerpány nespoteřované nároky ve výši 3,7 mld. Kč. Souhrnná částka nevyužitých finančních prostředků z roku 2015 a z předchozích let dosáhla k 1. 1. 2016 hodnoty 4,4 mld. Kč. Tyto finanční prostředky jsou pak k dispozici pro využití v dalších letech. Ve srovnání s rokem 2014 byly úspory do dalších let sníženy o 0,7 mld. Kč.

Uvedená částka výdajů v roce 2015 ve vztahu k **HDP odpovídala 0,61 %** (v roce 2014 byl podíl GBARD na HDP 0,63 %). Na celkových výdajích státního rozpočtu se GBARD v roce 2015 podílely 2,15 % (2,25 % v roce 2014). Na celkových veřejných rozpočtech se GBARD v roce 2015 podílely 1,46 %. Ve schválené verzi státního rozpočtu na rok 2015 se počítalo s částkou státní rozpočtové podpory na VaV ve výši 26 905 mil. Kč. Skutečné čerpání bylo v roce 2015 vyšší než plánované, a to o 923 mil. Kč (3,4 %).

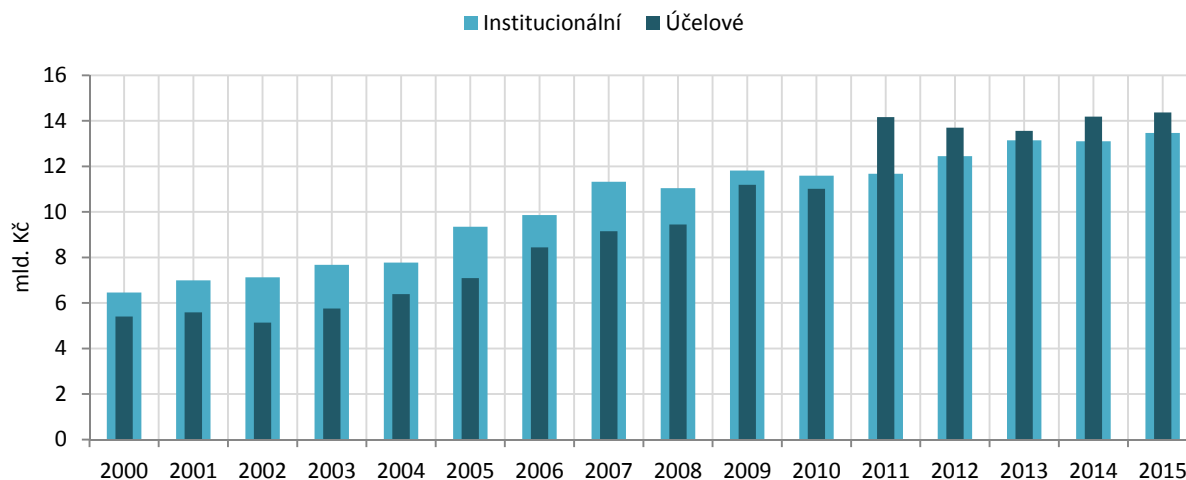
TAB 1-2: Přehled státních rozpočtových výdajů na VaV v ČR

Základní ukazatele	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Celková částka v mld. Kč	11,9	16,4	18,3	20,5	20,5	23	22,6	25,8	26,2	26,7	27,3	27,9
podíl na HDP	0,50%	0,50%	0,52%	0,53%	0,51%	0,59%	0,57%	0,64%	0,64%	0,65%	0,63%	0,61%
Podíl na státním rozpočtu ČR	1,88%	1,78%	1,79%	1,87%	1,89%	1,97%	1,95%	2,24%	2,27%	2,28%	2,25%	2,15%
Podíl na veřejných rozpočtech ČR	1,26%	1,23%	1,30%	1,36%	1,29%	1,37%	1,36%	1,49%	1,45%	1,53%	1,50%	1,46%

Státní rozpočtové výdaje na VaV podle typu financování

V posledních letech (počínaje rokem 2011) se mění způsob financování veřejného výzkumu financovaného ze státního rozpočtu, kdy výrazně narůstá podíl účelové podpory⁴ na úkor institucionálního financování⁵.

Rostoucí podíl veřejného výzkumu financovaného formou účelové podpory zvyšuje nároky na výzkumníky, kteří se musejí o finanční prostředky častěji ucházet prostřednictvím účelových grantů. Jestliže ještě v roce 2005 byla institucionální podpora o třetinu (2,3 mld. Kč) vyšší než podpora účelová, tak v posledních pěti letech naopak účelová podpora pravidelně převyšuje podporu institucionální. Za posledních deset let se účelová podpora VaV ze státního rozpočtu téměř zdvojnásobila.

GRAF 1-2: Státní rozpočtové výdaje na VaV podle typu financování; 2000–2015

V roce 2015 dosáhlo spolufinancování strukturálních fondů EU určených na VaV činnosti ze státního rozpočtu 1,7 mld. Kč a podílelo se tak 6 % na GBARD. Výdaje ze státního rozpočtu určené na spolufinancování zahraničních programů, krytých příjmy z EU a finančního mechanismu EHP/ Norsko zahrnují z převážné části účelové spolufinancování z operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (1 mld. Kč) z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Kromě spolufinancování šlo ze státního rozpočtu ve vztahu k těmto fondům dalších 14,2 mld. na jejich

⁴ Účelová podpora VaV jsou státní rozpočtové prostředky na VaV, které jsou v souladu s metodikou OECD poskytnuty zejména na grantový projekt, programový projekt (včetně hrazených z fondů EU) nebo financování velké výzkumné infrastruktury.

⁵ Institucionální podpora VaV jsou státní rozpočtové prostředky na VaV, které jsou v souladu s metodikou OECD poskytnuty zejména na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace, specifický výzkum na vysokých školách a mezinárodní spolupráci ve VaV.

předfinancování (v roce 2014 to bylo 13,3 mld. Kč).⁶ Poplatky a příspěvky na mezinárodní spolupráci ve VaV jsou hrazeny formou institucionální podpory z rozpočtu MŠMT. V roce 2015 dosáhly 908 mil. Kč.

V České republice patří mezi největší poskytovatele institucionální podpory Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a Akademie věd České republiky (AV ČR). V roce 2015 pocházelo ze zdrojů obou institucí 89,3 % institucionálních výdajů na VaV v České republice. MŠMT podporuje v rámci svého institucionálního financování především veřejné vysoké školy (6,2 mld. Kč v roce 2015), AV ČR rozdělila mezi své ústavy 3,1 mld. Kč (4,7 mld. Kč včetně infrastruktury AV ČR). Kromě dvou výše zmíněných subjektů (rozpočtových kapitol) poskytuje institucionální podporu vlastním resortním výzkumným organizacím (většina z nich má dnes statut veřejných výzkumných institucí) také Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), Ministerstvo zemědělství (MZe), Ministerstvo vnitra (MV) a Ministerstvo obrany (MO). Pro příspěvkové výzkumné organizace dále Ministerstvo zdravotnictví (MZd), Ministerstvo kultury (MK) a také Úřad vlády ČR (rozvoj Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací).

Účelová (projektová) podpora VaV byla v roce 2015 financována na území České republiky prostřednictvím 9 rozpočtových kapitol. V minulosti bylo rozpočtových kapitol až 22.

V roce 2015 bylo nejvýznamnějším poskytovatelem účelové podpory VaV MŠMT, jež rozdělilo účelové prostředky ve výši 4,5 mld. Kč. Jednalo se o 32,2 % celkových účelových státních rozpočtových výdajů na VaV v ČR. MŠMT poskytuje podporu na základní a aplikovaný VaV prováděný především na veřejných vysokých školách. Patří sem i spolufinancování projektů hrazených ze strukturálních fondů (dle metodiky OECD). MŠMT financuje formou účelové podpory také programy, jakými jsou „Výzkumná centra“, „Centra základního výzkumu“, „Informační technologie pro znalostní společnost“ apod.

Druhým nejvýznamnějším poskytovatelem účelové podpory byla Grantová agentura ČR⁷ (GA ČR), která podporuje každoročně granty na základní výzkum. Finance jsou poskytovány nejlepším projektům ze všech oborů vědy na základě veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji. V roce 2015 GA ČR rozdělila na grantové projekty částku 3,6 mld. Kč, což odpovídalo 24,9 % podílu na účelovém veřejném financování VaV v České republice.

Význam Technologické agentury ČR (TA ČR)⁸, jako rozpočtové kapitoly financující VaV, každým rokem roste. Agentura byla založena primárně na podporu aplikovaného výzkumu s důrazem na spolupráci mezi podniky, vysokými školami a veřejnými výzkumnými organizacemi. Financování projektů například v programech „ALFA“⁹, „OMEGA“¹⁰, „Centra kompetence“ je realizováno výhradně účelovou formou podpory. V roce 2015 TA ČR poskytla účelovou podporu ve výši 3,1 mld. Kč, což odpovídá 21,3 % celkové účelové podpory poskytnuté na VaV v ČR v daném roce. Hlavními příjemci účelové podpory TA ČR jsou soukromé podniky a dále veřejné vysoké školy.

V období 2000 až 2011 bylo Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) nejvýznamnějším poskytovatelem účelové podpory. V roce 2015 se z hlediska poskytované účelové podpory propadlo až na šesté místo. Část aplikovaného výzkumu je nyní hrazena z rozpočtové kapitoly TA ČR. MPO podporuje především aplikovaný výzkum a experimentální vývoj, zejména skrze své výzkumné programy jako je např. program „TIP“, či v minulosti programy jako „Trvalá prosperita“, „Tandem“ nebo „Impuls“. Hlavními příjemci účelové podpory MPO jsou soukromé domácí podniky. V roce 2014 činil podíl MPO na celkovém účelovém financování VaV 10,3 % (1,5 mld. Kč). Oproti roku 2014 klesly účelové prostředky na VaV v této rozpočtové kapitole téměř o

⁶ V roce 2015 dosáhly celkové výdaje ze státního rozpočtu určené na předfinancování zahraničních programů, krytých příjmy z EU a finančního mechanismu EHP/ Norsko 14,2 mld. Kč, z nichž 9,7 mld. Kč bylo určeno na předfinancování operačních programů v gesci MŠMT a 4,5 mld. Kč v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu.

⁷ Blíže o Grantové agentuře viz: <http://gacr.cz/>

⁸ Technologická agentura byla založena v roce 2009. Blíže o Technologické agentuře viz: <https://www.tacr.cz/index.php/cz/o-ta-cr.html>

⁹ Program ALFA se zaměřuje na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje zejména v oblasti progresivních technologií, materiálů a systémů, energetických zdrojů a ochrany a tvorby životního prostředí a dále v oblasti udržitelného rozvoje dopravy.

¹⁰ Program OMEGA je zaměřen na podporu projektů aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje, jejichž výsledky mají vysoký potenciál pro uplatnění v řadě oblastí celospolečenského života obyvatel České republiky.

polovinu. To bylo způsobeno postupným ukončováním spolufinancování projektů hrazených ze strukturálních fondů EU.

Státní rozpočtové výdaje na VaV podle poskytovatelů

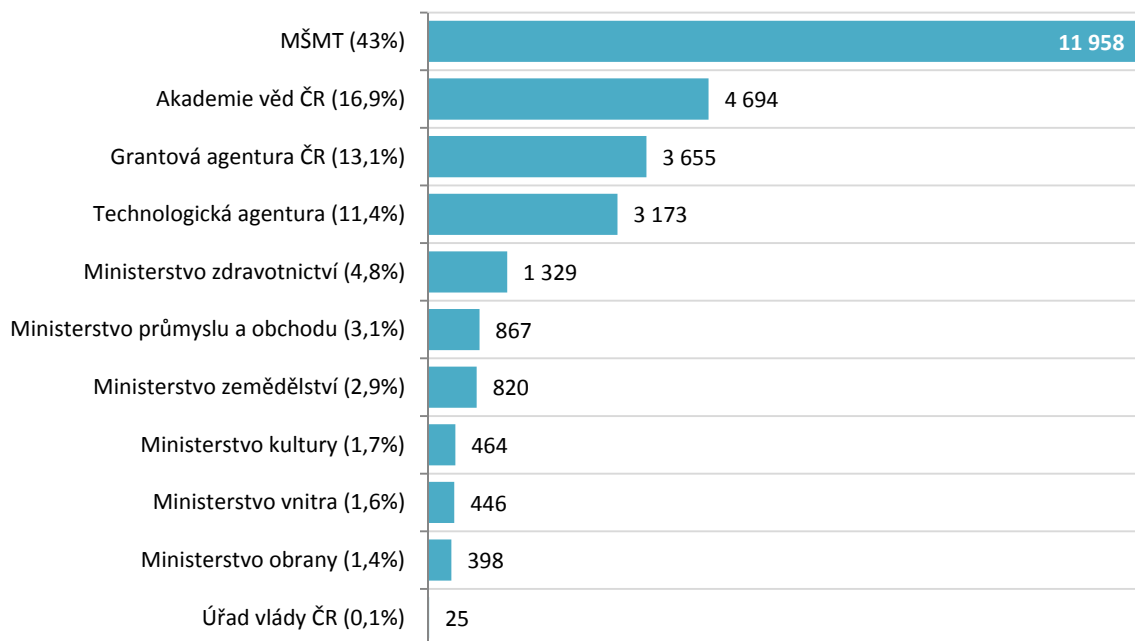
Nejvýznamnějším zdrojem - poskytovatelem přímé veřejné podpory VaV, z jehož rozpočtové kapitoly byla uvolněna nejvyšší částka, bylo v roce 2015 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Prostřednictvím dané rozpočtové kapitoly bylo do výzkumných a vývojových aktivit alokováno 12 mld. Kč, což odpovídá podílu 43 % z celkového objemu státních rozpočtových výdajů na VaV – v roce 2005 se MŠMT podílelo na GBARD 34 %. Podíl odpovídající 61,3 % těchto finančních prostředků byl v roce 2015 poskytnut formou institucionální podpory. Největší část z rozpočtu MŠMT na VaV (8,4 mld. Kč, 70,6 %) byla určena na financování VaV prováděného na veřejných vysokých školách.

MŠMT spolufinancovalo v roce 2015 dva dobíhající Operační programy EU¹¹ zaměřené na podporu českého výzkumu. Jednalo se o OP – Výzkum a vývoj pro inovace a OP – Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Druhým nejvýznamnějším poskytovatelem podpory VaV ve výši 4,7 mld. Kč byla Akademie věd ČR (AV ČR). Téměř celá tato částka byla formou institucionální podpory alokována výhradně v rámci ústavů AV ČR (veřejných výzkumných institucí). Podíl na celkových státních rozpočtových výdajích činil 16,9 %.

V pořadí třetí nejvýznamnější rozpočtovou kapitolou, z níž byl v ČR financován výzkum a vývoj ze státního rozpočtu, byla Grantová agentura ČR, která v roce 2015 poskytla účelovou podporu grantovým projektům v hodnotě 3,6 mld. Kč. Včetně nákladů na vlastní činnost vydala na VaV celkem 3,7 mld. Kč. Tato částka představovala 13,1% podíl na celkových výdajích na VaV financovaných ze státního rozpočtu.

GRAF 1-3: Státní rozpočtové výdaje na VaV podle poskytovatelů podpory (mil. Kč, podíl na celkových GBARD v %); 2015

Technologická agentura ČR se v posledních letech stává významným poskytovatelem státní rozpočtové podpory na VaV. V roce 2015 agentura hospodařila s 3,2 mld. Kč (včetně nákladů na vlastní činnost). Na projekty VaV rozdělila 3,1 mld. Kč, přičemž dominantní část finančních prostředků směřovala na projekty aplikovaného výzkumu a také experimentálního vývoje. V rámci nejvýznamnějšího programu ALFA byly rozděleny veřejné finanční prostředky ve výši 1,7 mld. Kč.

¹¹ K dalším informacím o Operačních programech v gesci MŠMT viz následující odkaz: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy-1>

Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), v pořadí šestá nejvýznamnější rozpočtová kapitola co do objemu rozdělovaných finančních prostředků na VaV, podpořilo celkovou částkou 867 mil. Kč převážně podnikatelské subjekty z řad malých a středních podniků. Oproti roku 2014 došlo k dalšímu razantnímu poklesu alokované podpory VaV téměř o polovinu. Důvodem je ukončení spolufinancování Operačního programu Podnikání a inovace (Potenciál, Prosperita, Spolupráce) předchozího programovacího období. Přičemž zahájení spolufinancování nových operačních programů v rámci Horizontu 2020 začne až v roce 2016. Lze tedy očekávat postupný nárůst rozpočtových prostředků určených na podporu podnikového VaV v rámci této kapitoly. Hlavním záměrem operačního programu Podnikání a inovace bylo rozšíření vědeckovýzkumných kapacit a zvýšení konkurenceschopnosti českého výzkumu a vývoje.

Z hlediska dalšího členění těchto výdajů se jednalo zejména o účelovou podporu, která institucionální převyšovala ve složení 81,9 % ku 18,1 %.

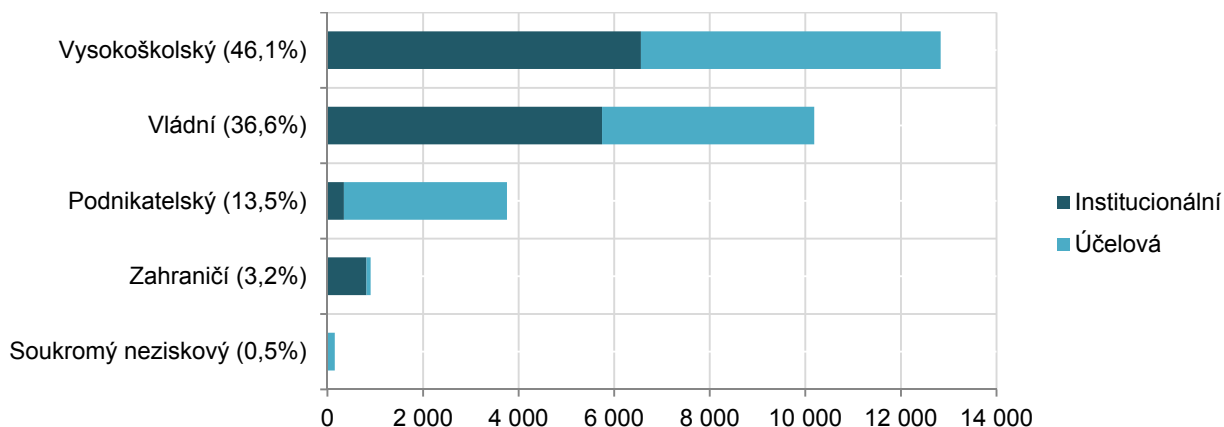
Státní rozpočtové výdaje na VaV podle sektorů provádění výzkumu a vývoje

Sledujeme-li výzkum a vývoj z hlediska sektoru, v němž je realizován, vidíme¹², že nejvyšší podpora VaV směřovala do vysokoškolského sektoru (veřejných a soukromých vysokých škol a fakultních nemocnic). V roce 2015 byl ze státního rozpočtu v daném sektoru financován VaV v hodnotě 12,8 mld. Kč, z níž plynulo formou institucionální podpory 51,1 %.

Do vládního sektoru směřovala státní podpora VaV ve výši 10,2 mld. Kč. Podíl institucionální podpory dosáhl 56,4 %.

Subjektům podnikatelského sektoru stát přispěl na provádění VaV převážně formou účelové podpory (90,9 %) částkou 3,8 mld. Kč.

GRAF 1-4: Státní rozpočtové výdaje na VaV podle sektoru provádění VaV a typu podpory (mil. Kč, podíl na celkových GBARD v %); 2015

Soukromý neziskový sektor, který v roce 2015 získal státní podporu ve výši 153 mil. Kč, sehrál z hlediska výdajů na výzkumné a vývojové aktivity marginální roli.

Mimo uvedené sektory provádění VaV¹³ směřovalo dalších 903 mil. Kč. Jednalo se zejména o institucionální prostředky (815 mil. Kč) poskytnuté do zahraničí na poplatky za účast ČR v mezinárodních programech VaV a na příspěvky za účast ČR v mezinárodních organizacích VaV.

¹² Sektory provádění ve statistice výzkumu a vývoje (Roční šetření o výzkumu a vývoji [VTR5-01]) jsou následující: vysokoškolský, vládní, podnikatelský a soukromý neziskový.

Bližší viz: https://www.czso.cz/csu/czso/statistika_vyzkumu_a_vyvoje nebo v aktuální publikaci „Ukazatele výzkumu a vývoje v roce 2015“.

¹³ Ve statistice VaV (VTR 5-01) není „zahraničí“ jako sektor provádění definován. Uvedená skutečnost má vliv na rozdíl mezi veřejnými národními výdaji na VaV vykázanými v tomto šetření a státními rozpočtovými výdaji na VaV ve statistice GBARD.

Státní rozpočtové výdaje na VaV podle příjemců

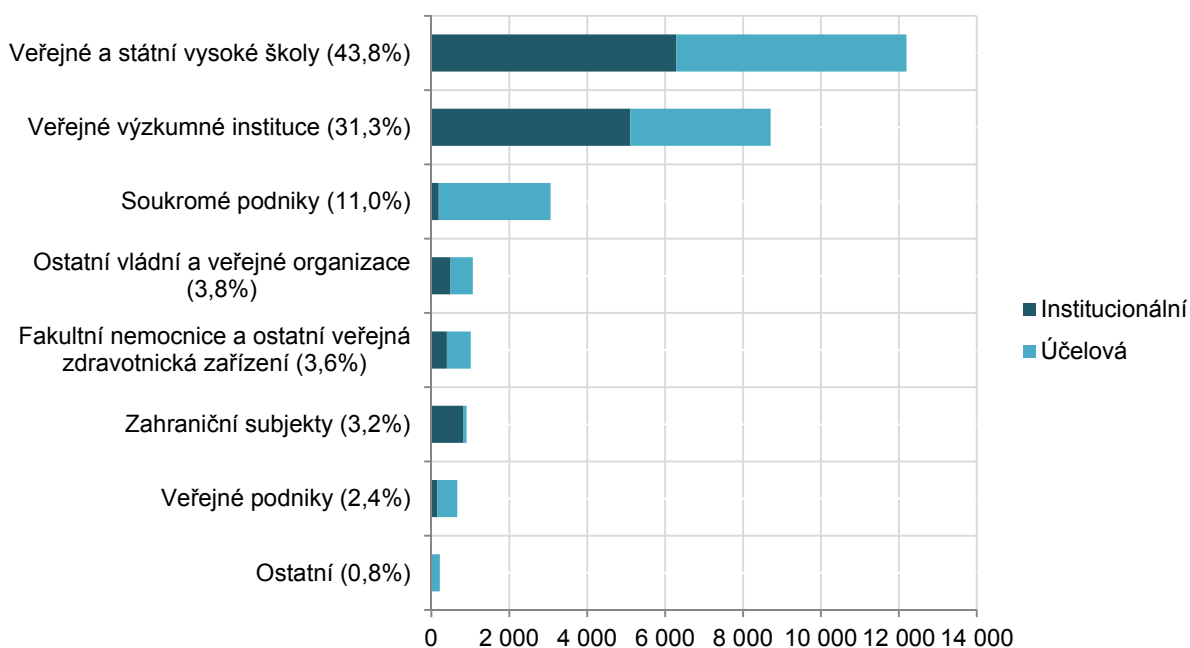
Nejvýznamnějšími příjemci státní podpory výzkumu a vývoje byly veřejné a státní vysoké školy. V roce 2015 se jim podařilo získat veřejnou podporu na provádění svých výzkumných aktivit ve výši 12,2 mld. Kč. Z této částky šlo formou institucionální podpory 6,3 mld. Kč (51,5 %), zejména pak prostřednictvím podpory rozvoje výzkumných organizací a specifického výzkumu na vysokých školách.

Další významnou skupinou příjemců státní podpory VaV byly veřejné výzkumné instituce¹⁴, které v roce 2015 obdržely 8,7 mld. Kč. V tomto případě hraje institucionální forma financování (5,1 mld. Kč, 58,6 %) významnější roli než u veřejných a státních vysokých škol.

Podnikům se podařilo na své výzkumné a vývojové aktivity získat státní podporu ve výši 3,7 mld. Kč. V tomto případě zcela dominuje účelová podpora (3,4 mld. Kč, 90,8 %). Převážnou část celkové výše podpory obdržely soukromé domácí podniky, a to 2,6 mld. Kč. Soukromé zahraniční podniky pak obdržely veřejnou podporu ve výši 486 mil. Kč. Veřejné podniky získaly na své výzkumné a vývojové činnosti státní podporu v objemu 667 mil. Kč.

Lékařský výzkum prováděný na půdě fakultních nemocnic podpořil stát v roce 2015 částkou 598 mil. Kč, z níž činila institucionální podpora 43,8 %.

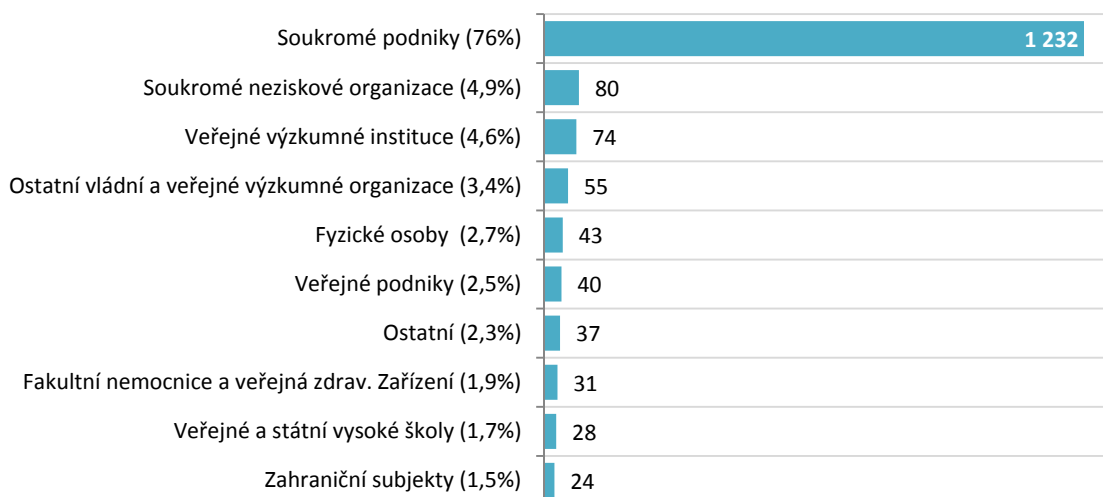
GRAF 1-5: Státní rozpočtové výdaje na VaV podle vybraných příjemců podpory VaV (mil. Kč, podíl na celkových GBARD v %); 2015

Přímou veřejnou podporu VaV v roce 2015 získalo 1 272 podniků, z nich bylo 1006 soukromých domácích podniků a 226 soukromých zahraničních podniků, zbytek pak veřejné podniky. Podporu institucionální nebo účelovou obdrželo 28 veřejných a státních vysokých škol a 74 veřejných výzkumných institucí. Všechny fakultní nemocnice (10) obdržely na své výzkumné činnosti veřejnou podporu, jak institucionální tak účelovou. Celkem 14 zahraničních subjektů obdrželo účelovou formu podpory.

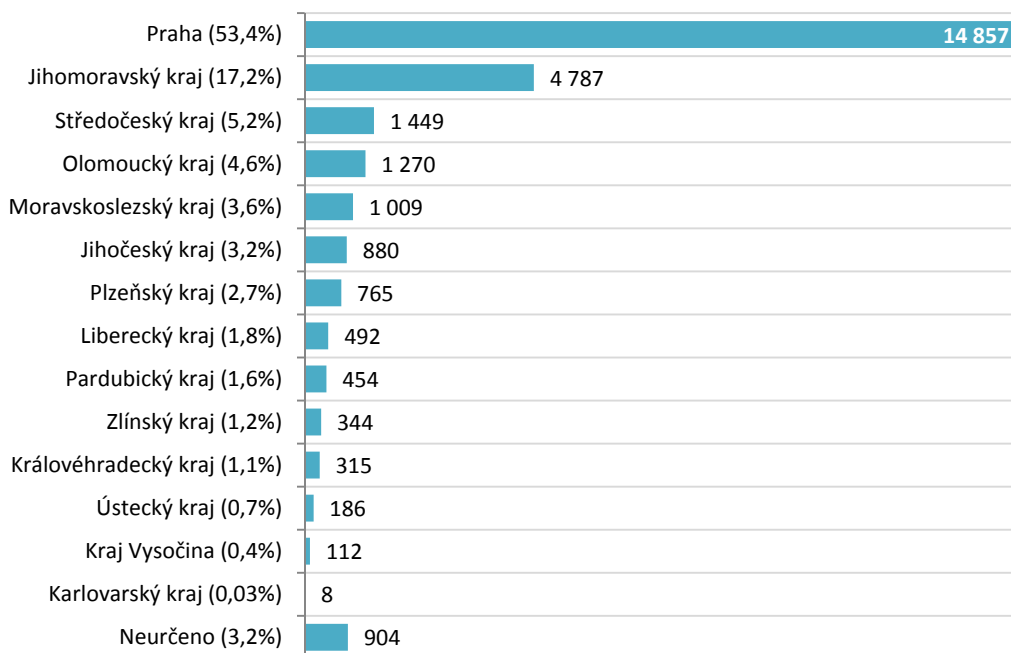
V položce „Ostatní“ jsou zahrnuty následující subjekty: soukromé vysoké školy (13) a další výše neuvedené subjekty (24).

¹⁴ Včetně ústředí Akademie věd ČR, která má v Registru ekonomických subjektů atribut organizační složky státu.

GRAF 1-6: Počty příjemců státní rozpočtové podpory VaV podle typu příjemce a podíl na celkovém počtu příjemců; 2015**Státní rozpočtové výdaje na VaV podle krajů**

Z krajského pohledu byly nejdůležitějšími destinacemi státní podpory výzkumu a vývoje kraje s vysokou koncentrací vysokých škol a veřejných výzkumných institucí.

Pomyslnou roli krajského centra českého výzkumu (měřeno alokací finančních prostředků státní podpory VaV) hraje hlavní město Praha, kde subjekty provádějící výzkum a vývoj získaly v roce 2015 celkem 14,9 mld. Kč. Částka odpovídá podílu 53,4 % celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. Z hlediska složení zde mírně převažovala institucionální podpora (7,9 mld. Kč; 53,1 %) nad účelovou (7 mld. Kč; 46,9 %).

GRAF 1.7: Státní rozpočtové výdaje na VaV podle krajů (mil. Kč, podíl na celkových GBARD v %); 2015

Subjekty provádějící VaV v Jihomoravském kraji obdržely ze státního rozpočtu celkem 4,8 mld. Kč. V porovnání s Prahou se jedná o třetinu objemu získaných prostředků.

Zajímavá je třetí pozice Středočeského kraje s alokovanou částkou 1,5 mld. Kč. V tomto kraji sice nepůsobí žádná veřejná vysoká škola, ale adresně zde provádí výzkum a vývoj několik veřejných výzkumných institucí, do nichž směřovala polovina (konkrétně 796 mil. Kč) GBARD alokovaných v tomto kraji.

Vůbec nejméně obdržely subjekty provádějící VaV v Karlovarském kraji (pouze 8 mil. Kč), což je dáno především okolností, že zde nepůsobí žádná veřejná vysoká škola ani veřejná výzkumná instituce.

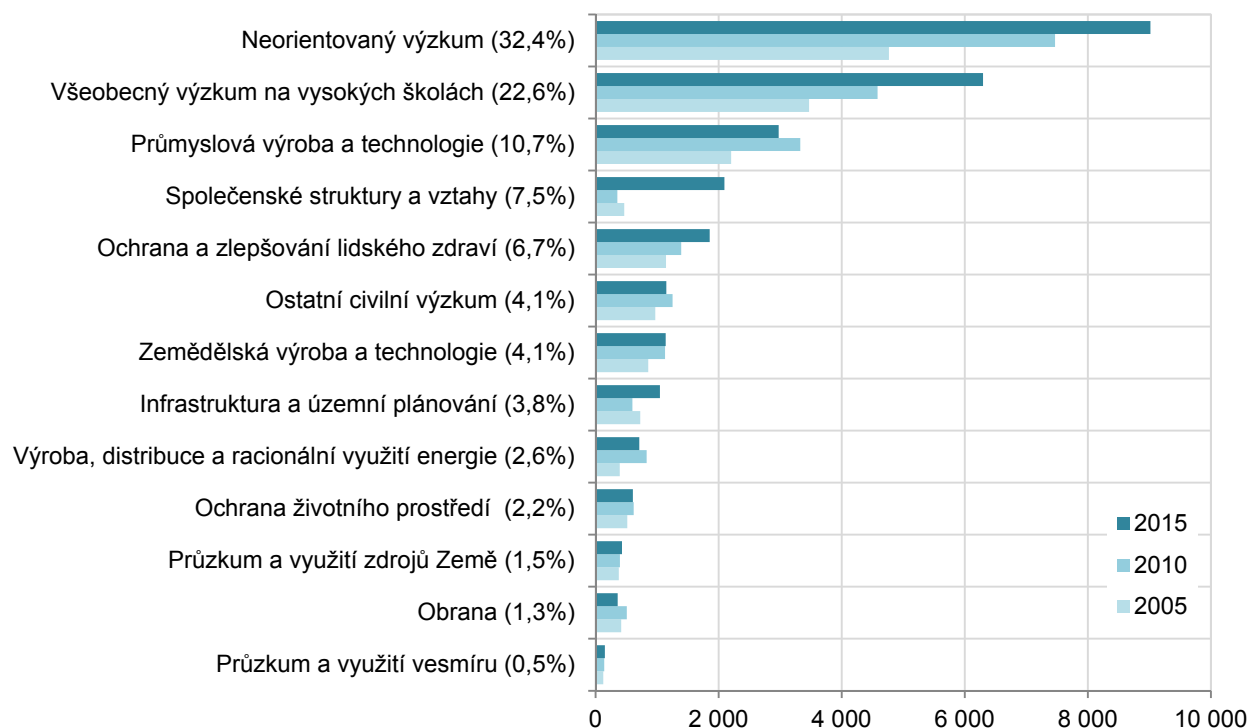
V položce „Neurčeno“¹⁵ jsou uvedeny částky, jimž nebylo možné přiřadit konkrétní subjekt dle klasifikace krajů (NUTS3) z důvodu, že příjemce byl ze zahraničí nebo jím byla soukromá fyzická osoba.

Státní rozpočtové výdaje na VaV podle socioekonomických cílů NABS 1992

Jak bylo již uvedeno, celková částka státem rozpočtovaných výdajů a dotací na výzkum a vývoj, představovala v roce 2015 **27 830 mil. Kč**. V této kapitole bude popsáno směřování těchto prostředků z hlediska socioekonomických cílů rozlišených dle **klasifikace NABS¹⁶ 1992**. Grafické znázornění (Graf 1-8), které následuje, poskytuje přehled základních 13 cílů této klasifikace. Graf zahrnuje také informaci o vývoji alokovaných prostředků v letech 2005, 2010 a 2015.

Drtivá většina těchto prostředků **směřovala v roce 2015 do civilního výzkumu a vývoje (98,7 %)**. Na **obranný (vojenský) výzkum a vývoj**, který je financován výhradně z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany, stát vyčlenil pouhých **1,3 % výdajů**.

GRAF 1-8: GBARD podle hlavních socioekonomických cílů v letech 2005, 2010, 2015 (mil. Kč; procento z celkových GBARD v roce 2015)

¹⁵ V roce 2015 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo na podporu zapojení ČR do mezinárodního výzkumu celkem 810 mil. Kč ve formě příspěvků a poplatků. Ministerstvo obrany dalších 5 mil. Kč.

¹⁶ Klasifikace NABS: Nomenklatura pro analýzu a srovnání vědeckých programů a rozpočtů (Eurostat). Kompletní výčet všech socioekonomických cílů je uveden v příloze č. 1 a 2. Nomenklatura byla původně Eurostatem vypracována již v roce 1969 a její pozdější verze byly několikrát revidovány (v letech 1975, 1983, 1992 a 2007).

Socioekonomickým cílem se rozumí předem vymezená oblast výzkumu a vývoje, která se používá pro analytické účely při klasifikaci státních rozpočtových výdajů na VaV.

Téměř třetina finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na podporu výzkumu a vývoje byla určena **neorientovanému výzkumu (SEO 11)**. Částka **9 016 mil. Kč**, která byla za tímto účelem rozdělena, představuje **32,4 % GBARD**. Pro výzkumné činnosti klasifikované v rámci neorientovaného výzkumu, je charakteristické, že nemají jednoznačně stanovené oblasti výzkumu (nejsou u nich určeny cíle a priority). Tím se zásadně odlišují např. od oblasti průmyslové výroby a technologií podpořené MPO.

Druhým nepodporovanějším cílem byl z hlediska alokované částky ve výši 6 296 mil. Kč **všeobecný výzkum na vysokých školách (SEO 10)**. Podíl této částky na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV dosáhl 22,6 %.

Jedná se o socioekonomický cíl sdružující dle metodiky klasifikace NABS pouze institucionální prostředky směřující na podporu výzkumu na vysokých školách (výzkumné záměry, specifický výzkum na vysokých školách a rozvoj výzkumných organizací). Podobně jako u neorientovaného výzkumu se ve většině případů jedná o podporu aktivit spadajících pod základní výzkum¹⁷.

Z jednoznačně specifikovaných cílů směřovala nejvyšší část státní podpory VaV do oblasti **průmyslové výroby a technologie (SEO 07)**. Celkem byl výzkum a vývoj v oblasti průmyslové výroby podpořen souhrnnou částkou **2 975 mil. Kč**¹⁸, odpovídající **10,7 % celkových GBARD**. Jak již bylo řečeno, z hlediska formy financování zde jednoznačně převažovalo účelové financování (94,7 %).

Pro daný socioekonomický cíl jsou charakteristické činnosti spojené s aplikovaným výzkumem a experimentálním vývojem v oblasti průmyslové výroby a technologií. Sledujeme-li výzkumné činnosti na nižším stupni třídění z hlediska dílčích cílů, jsou zde rozlišena jednotlivá odvětví zpracovatelského průmyslu.

Finanční prostředky v oblasti průmyslové výroby a technologií (SEO 07) jsou nejčastěji adresovány soukromým podnikům na podporu jejich výzkumných a vývojových aktivit. V podpoře průmyslového VaV hraje významnou roli Technologická agentura ČR, která v roce 2015 financovala projekty VaV spojené s průmyslovou výrobou technologií souhrnnou částkou ve výši 1 478 mil. Kč. V uvedeném roce tato agentura financovala průmyslový VaV s výrazně vyšší částkou než MPO¹⁹ (737 mil. Kč).

Výzkumní pracovníci směřující své výzkumné úsilí do sociální oblasti vyčleněné pod jednotným socioekonomickým cílem s označením **společenské struktury a vztahy (SEO 08)** mohli pro svou výzkumnou činnost využít **2 094 mil. Kč** z veřejných prostředků (7,5 % z celkových GBARD). Oproti roku 2014 došlo k nárůstu veřejné podpory výzkumu v tomto cíli o 18 % (mezi roky 2013/2014 to bylo o výrazných 61 %). Tento fakt souvisí s dočerpáváním finančních prostředků ze strukturálních fondů EU, konkrétně operačního programu „Vzdělávání pro konkurenceschopnost“.

Jednalo se zejména o výzkumné činnosti probíhající v úzkém kontaktu s poznatky v oblasti společenských a humanitních věd. Oblasti, které mohly být v rámci daného cíle rozvíjeny, zahrnovaly např. kulturní aktivity, vzdělávání a rekvalifikace, řízení, sociální zabezpečení, apod.

Významný objem veřejné podpory VaV pro rok 2015 plynul do oblasti **ochrany a zlepšování lidského zdraví (SEO 04)**. Jednalo se zejména o finanční prostředky z rozpočtu Ministerstva zdravotnictví. V souhrnu byly v oblasti související s výzkumem lidského zdraví rozděleny finance v celkové výši **1 855 mil. Kč**, což odpovídá **6,7 % celkových GBARD**. Příjemci těchto prostředků byly převážně nemocnice, zejména pak fakultní nemocnice, přičemž 77 % (1 428 mil. Kč) podpory VaV ve zdravotní oblasti bylo čerpáno formou

¹⁷ U dvou výše uvedených cílů bez konkrétního zaměření jde ve většině případů o základní výzkum. V roce 2015 se tyto cíle podílely v souhrnu z více jak z poloviny (55 %) na využitých finančních prostředcích pocházejících ze státního rozpočtu ČR na výzkum a vývoj, což odpovídá částce 15 312 mil. Kč.

¹⁸ Započteme-li do veřejného financování VaV v této oblasti také investice do VaV v oblasti technických věd, které jsou podcílím „Všeobecného výzkumu na vysokých školách“ (SEO 10) a „Neorientovaný výzkum“ (SEO 11), vzrostou celkové výdaje na VaV v oblasti průmyslové výroby a technologie na částku 4 806 mil. Kč.

¹⁹ Jak již bylo uvedeno v první části, v případě MPO došlo meziročně ke snížení výše rozdělované veřejné podpory na VaV téměř o polovinu.

účelové podpory. Formou institucionální podpory bylo přijato zbývajících 23 % prostředků (427 mil. Kč). Jak již bylo řečeno, lékařský výzkum je také klasifikován v rámci dříve jmenovaných socioekonomických cílů²⁰.

Se souhrnnou přidělenou veřejnou podporou VaV ve výši **1 139 mil. Kč** byla oblast **zemědělské výroby a technologie (SEO 06)** v roce 2014 šestým nepodporovanějším cílem. Z hlediska celkových GBARD směřovalo do oblasti zemědělství 4,1 % prostředků.

Do oblasti zemědělské výroby a technologie je zařazen veškerý výzkum v oblasti zemědělství, lesnictví, rybářství a produkce potravin. Finanční prostředky jsou využívány k podpoře výzkumu umělých hnojiv, prostředků k hubení škůdců či pesticidů, veterinární medicíny, mechanizace zemědělství či jiných postupů zvyšování produktivity v zemědělství, lesnictví či rybářství. O podporu VaV v této oblasti se stará zejména Ministerstvo zemědělství (769 mil. Kč). Hlavními příjemci těchto prostředků byly veřejné výzkumné instituce (včetně AV ČR), do nichž směřovalo 568 mil. Kč. Dále podniky, které z těchto prostředků získaly 314 mil. Kč a veřejné vysoké školy, které si rozdělily 230 mil. Kč.

Další oblastí VaV, do níž v roce 2015 směřovala státní finanční podpora přesahující 1 mld. Kč. (přesně se jednalo o **1 046 mil. Kč**), byla oblast **infrastruktury a územního plánování (SEO 02)**. Tento socioekonomický cíl sdružuje VaV v oblasti územního plánování, plánování a stavby budov, inženýrských a vodohospodářských staveb, telekomunikací, dopravy, apod. Podíl tohoto cíle na celkových GBARD činil 3,8 %. Příjemci podpory byly veřejné vysoké školy (385 mil. Kč), veřejné výzkumné instituce (116 mil. Kč) a podniky (525 mil. Kč) včetně sdružení starající se o pátevní síť českého internetu.

Zajímavou výzkumnou a vývojovou oblastí je **výroba, distribuce a racionální využití energie (SEO 05)**. Tato kategorie sdružuje VaV zaměřený na výrobu, distribuci, uchovávání a racionální či efektivní využití veškerých forem energie. Výzkum spadající do tohoto cíle získal v roce 2015 veřejnou podporu v celkové výši 710 mil. Kč (2,6 % z celkových GBARD). Účelovou formou bylo alokováno 667 mil. Kč (95,4 %), zatímco institucionální pouze 32 mil. Kč. Podstatná část těchto prostředků (celkem 406 mil. Kč) mířila do podnikové sféry. Další 223 mil. Kč bylo rozděleno mezi veřejné vysoké školy. Výzkumné projekty v oblasti obnovitelných zdrojů energie získaly podporu ve výši 76 mil. Kč

Výzkum v oblasti **ochrany životního prostředí (SEO 03)** byl v roce 2015 podpořen souhrnnou částkou ve výši **606 mil. Kč**²¹ odpovídajícím podílu **2,2 % z celkových GBARD**.

VaV zaměřený na ochranu životního prostředí zahrnuje dle klasifikace NABS identifikaci a analýzu zdrojů a příčin znečišťování, analýzu znečišťujících látek a jejich dopadů na člověka, přírodu a životní prostředí, rozvoj měřících zařízení a monitorovacích systémů.

Celkem 95,4 % (578 mil. Kč) této podpory bylo poskytnuto formou účelové podpory.

Na výzkumné aktivity související s **průzkumem a využitím zdrojů Země (SEO 01)** stát v roce 2015 vyčlenil **429 mil. Kč**²² (**1,5 % z celkových GBARD**).

Jde o oblast seskupující výzkum kůry a pláště, oceánů, atmosféry a jejich využití, meteorologický průzkum, hydrologii či výzkum klimatu.

Průzkum a využití vesmíru (SEO 09) sdružující vesmírný výzkum a technologie pro civilní účely představoval z hlediska struktury státních výdajů v roce 2015 relativně marginální cíl. V daném období v něm bylo na výzkumné činnosti rozděleno **153 mil. Kč**, což odpovídá **0,5 % celkových GBARD**²³.

²⁰ Započteme-li také lékařské vědy spadající do cílů „Všeobecný výzkum na VŠ“ (SEO10) a „Neorientovaný výzkum“ (SEO11), potom do výzkumu ochrany a zlepšování lidského zdraví směřovalo v souhrnu 3 240 mil. Kč.

²¹ V případě vysokých škol může být část institucionálních finančních prostředků plynoucích na výzkum v oblasti životního prostředí částečně klasifikována pod položkou „Vědy o Zemi a jim příbuzné (ekologické) vědy“. Tento dílčí cíl se ale spojuje se socioekonomickým cílem SEO 01 – Průzkum a využití zdrojů Země.

²² Stejně jako v případě ochrany a zlepšování zdraví a zemědělské výroby a techniky je možné také státní prostředky investované do průzkumu a využití zdrojů Země rozšířit o finanční částky zařazené pod cíli „Všeobecný výzkum na VŠ (SEO10)“ a „Neorientovaný výzkum“ (SEO11) pod položkou „Vědy o Zemi a jim příbuzné (ekologické) vědy“. Celkově by pak do výzkumu spojeného se Zemí bylo alokováno rovných 874 mil. Kč.

Finanční příspěvky směřující do zahraničí, ať už do Evropské kosmické agentury (ESA) či do Evropské organizace pro astronomický výzkum na jižní polokouli (ESO), byly klasifikovány jako nespecifikovaný výzkum (SEO 12). Příspěvek do Evropské kosmické agentury hrazený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy představoval v roce 2015 souhrnnou částku 302 mil. Kč. Příspěvek do Evropské organizace pro astronomický výzkum na jižní polokouli, jenž byl hrazen také z rozpočtu MŠMT (dříve z rozpočtu MZV), představoval 39 mil. Kč. V obou případech se jedná o institucionální formu podpory.

Do **vojenského (obraného) výzkumu** (SEO 13) směřovala v roce 2015 finanční podpora ve výši 360 mil. Kč (1,3 % z celkových GBARD) alokovaná téměř v celé své výši prostřednictvím rozpočtu Ministerstva obrany. Více jak polovinu těchto finančních prostředků (201 mil. Kč) získaly veřejné podniky. V posledních 7 letech výše veřejné podpory vojenského výzkumu setrvale klesá.

---

²³ Kosmický výzkum je lépe a kompletněji zachycen v klasifikaci NABS 2007 – SEO 03 (Průzkum a využití kosmu). Podíl tohoto cíle na celkových GBARD zde dosáhl 1,8 % (viz tabulka A19).

TABULKOVÁ ČÁST

TABLE PART

